

tepat, Eiropā

Gandarījums ar rūgtuma piegaršu

Bērnu un jauniešu problēmu risināšanai nepieciešams vismaz desmit reizes lielāks ESF finansējums

FOTO NO TUKUMA VAKARA UN NEKLĀTIENES VIDUSSKOLAS ARHĪVA

Skolēnu praktisko darbu skates "Ko es protu?" dalībnieki – Tukuma Vakara un neklātienes vidusskolas, sadarbības partneru – Tukuma Speciālās internātpamatskolas, Sabiles vidusskolas audzēkņi un skolotāji.

RITA RUSKA

Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) šovasar organizētajā projektu konkursā sociālās rehabilitācijas institūcijām alternatīvu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstībai reģionos tika saņemti projektu iesniegumi, kas kopsummā vairāk nekā trīs reizes pārsniedza pieejamo finansējumu (pieejamais finansējums – 5,6 miljoni latu, saņemti iesniegumi par 17,6 miljoniem). Tas liecina par pašvaldību, nevalstisko organizāciju un pakalpojumu sniedzēju vēlmi piedāvāt pakalpojumus sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām lielākā klāstā, nekā to pieļauj ierobežotie finanšu resursi.

Savukārt Valsts izglītības attīstības aģentūra (VIAA) projektu atlases otrajā kārtā apstiprinājusi 14 projektus, kas saņems Eiropas Sociālā fonda (ESF) finansējumu.

Finansējums – pārāk mazs

Projekti izstrādāti aktivitātē "Atbalsta pasākumu īstenošana jauniešu sociālās atstumtības riska mazināšanai un jauniešu ar funkcionālajiem traucējumiem integrācijai izglītībā". To īstenošanas gaitā atbalstu saņems 8511 bērni un jaunieši visā Latvijā. Projekts sāks realizēt no 2012. gada, un tiem būs nodrošināts simtprocentīgs ESF finansējums.

Jāuzsver, ka pieteikto projektu skaits bija trīspadsmit reizi lielāks – VIAA saņēma 194 projektu iesniegumus par kopējo summu vairāk nekā 21 miljons latu. Bet ESF atvēlētais finansējums ir tikai divi miljoni latu. Plašā līdzdalība liecina, cik samilzušas ir sociālās problēmas bērnu un jauniešu vidū un

to, ka izglītības iestādes un pašvaldības vēlas viņiem palīdzēt tās risināt.

"Ir patiesi jēl ļoti daudzu projektu iesniedzēju ieguldītā darba, ja finansiāli atbalstīt varam tikai nepilnus 10% no pieprasītā apjoma un 7% no sagatavoto projektu skaita. Šī ir kārtējā reize VIAA pieredzē, kad sociāli aktuālu problēmu risināšanai ir pieejams pārāk mazs finansējums," atzīst VIAA direktore Dita Traidās.

Nopirkt veikalā vai izcept pašam

Patlaban tiek īstenoti pirmajā atlases kārtā apstiprinātie 28 projekti, kuri tāpat paredz mazināt jauniešu sociālās atstumtības risku. Limbažu pilsētā īstenotā projekta vadītāja, Limbažu sākumskolas direktora vietniece Vija Jevdokimova stāsta, ka nodarbības un dažādos pasākumos iesaistīti 49 bērni vecumā no 12 līdz 18 gadiem. Gan pilsētā dzīvojošie, gan no tuvējiem pagastiem – Pociema un Lādežera.

V. Jevdokimova: "Bērnu atsauksmes par pusotru gadu ilgu projektu ir ļoti pozitīvas. Viņi gribētu, lai šie pasākumi turpinās. Jaunieši brauca ekskursijās, apskatīja Liepāju, Madonas pusi, uzkāpa Gaiziņā, viesojās saimniecībā, kur audzē dekoratīvos putnus un trušus. Tika piedāvātas dažādu pulciņu nodarbības, akcentu liekot uz nodarbībām, kur iegūtās prasmes un zināšanas nodērtu arī turpmākajā dzīvē."

Projekta vadītāja min, ka meitenes mācījušas filcēt, tapot, taisīt krelles. Zēniem patika kokapstrādei veltītās stundas. Visi labprāt darbojās vizuālās mākslas jomā, kā arī apmeklēja karjeras izvēles un datorzinību apguves nodarbības. Ekonomikas pulciņā "Dzīves māksla" bēr-

ni mācījās vāriet zupu, cept klinģerus, kūkas un vienlaikus rēķināt – kas ir lētāk: bulciņu nopirkt veikalā vai izcept pašam.

Pateicoties projekta finansējumam, bija iespējams algot sociālo pedagogu, psihologu, interešu izglītības skolotājus. Bet pilnveidotās interešu izglītības programmas limbažnieki piedāvās arī citu skolu interesentiem. "Ja ir tik profesionāla pedagoga komanda kā mūsējā, projekta īstenošana grūtības nesagādā," atzīst V. Jevdokimova. Viņa arī uzskata, ka iesaistais darbs bērnu dēļ būtu jāturpina. Pašvaldībai tādu līdzekļu nav, tāpēc vienīgā cerība arī turpmāk esot ESF projekti.

Dažreiz pietiek ar sarunu

Līdzīgs viedoklis arī Tukuma vakara un neklātienes vidusskolas direktoram Normundam Rečam, kura vadībā tiek īstenots ESF projekts "Mācību atbalsta nodrošināšana un darba un sadzīves prasmju apguves veicināšana sociālās atstumtības riskam pakļautajiem jauniešiem".

Zinot, ka ne mācību iestādes, ne pašvaldības budžeta iespējas nenodrošinātu tik apjomīgas aktivitātes, var tikai priecāties par Eiropas struktūrfondu piedāvājumu, uzsver direktors.

Bērniem tas ļāvis izrauties no vienveidīgās ikdienas, jo projekta ietvaros viņi apmeklēja teātra izrādes, muzejus, devās ekskursijās, iepazinās ar vairākām profesionāli tehniskajām vidusskolām, apskatīja "Lāču" maizes ceptuvi, Rīgas piena kombinātu un Saldus pārtikas uzņēmumu, tādējādi veicinot nākamā dzīves ceļa izvēli.

skolēniem ir grūtības apgūt mācību vielu, viņi ilgi nav apmeklējuši skolu, divus vai vairākus gadus sēdējuši vienā klasē. Nav motivācijas mācīties, un to neveicina arī ģimenes sociālā un psiholoģiskā vide.

"Tie bērni, kuri nonāk mūsu skolā, bieži vien citās mācību iestādēs nav spējuši iedzīvoties, jūtas nesapristi un atstumti. Projekts nodrošina sociālo pedagoga, arī psihologa līdzdalību. Dažreiz pietiek pat tikai aprunāties par dzīvi, par ģimeni. Varētu šķīst, ka jauniešus

nomāc materiālās problēmas, bet aprunājoties jāsecina, ka galvenais, ko vēlas jaunie cilvēki, – lai viņus uzklausa, arī uzmundrina, morāli stiprina. Tas arī ir viens no elementiem, ko izmantotam savā darbā ar sociāli atstumtajam bērniem un jauniešiem," norāda N. Rečs.

Tā kā ESF projekts, kura kopējais finansējums ir 60 tūkstoši latu, turpināsies līdz šā gada novembrim, vismaz 80 audzēkņiem vēl tiek dota iespēja piedalīties citās interesantās un personības izaugsmei noderīgās aktivitātēs.

VIEDOKĻI

● **Liene Užule**, LM sabiedrisko attiecību speciāliste: "ES fondu atbalsta prioritātes 2007. – 2013. gada periodam Latvija izvirzīja jau 2005. – 2006. gadā, apspriežoties ar sociālajiem partneriem un sabiedrības pārstāvjiem, tostarp reģionos. Nozīmīgāko finansējuma daļu novirzīja infrastruktūras sakārtošanai, bet ESF līdzfinansētajai darbības programmai "Cilvēkresursi un nodarbinātība" paredzēti ap 12% no Latvijai pieejamā ES fondu finansējuma kohēzijas politikas ietvaros. Sociālās iekļaušanas jautājumiem tika plānota salīdzinoši neliela daļa finansējuma – ap 8%."

● **Lelde Šantare**, Jelgavas novada pašvaldības izglītības pārvaldes speciāliste: "ESF šāda veida atbalsts ir ļoti nozīmīgs lauku pašvaldībām. Piemēram, Jelgavas novadā 2010. gadā 39,5% – vairāk nekā trešdaļa – bērnu dzīvo ģimenēs, kas ieguvušas trūcīgās ģimenes statusu. Savukārt vairāk nekā piektajai daļai pamatskolas skolēnu nepieciešamas korekcijas vai speciālās izglītības programmas, jo viņiem ir mācīšanās traucējumi, bet 32% sākumskolas skolēnu ir diagnosticētas logopēdiskas vai runas problēmas. Lai risinātu šīs problēmas, arī Jelgavas novadā un Ozolnieku novadā īsteno projektu, kurā šiem bērniem un jauniešiem tiks sniegts atbalsts mācībās, kā arī palīdzēs apgūt dažādas darba un sadzīves prasmes. Paredzams, ka projektā tiks iesaistīti 890 bērni abos novados."

● **Juris Porozovs**, Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas vadošais pētnieks: "Latvijas bērnu un jauniešu invalīdu sporta federācijas izstrādātais projekts ir vērsts uz bērnu un jauniešu garīgās un fiziskās veselības uzlabošanu un sociālās atstumtības riska mazināšanu Rīgā un visos Latvijas novados. Projekta ietvaros paredzēti aktīvas atpūtas pasākumi, interaktīvas darbnīcas, karjeras attīstības nodarbības, mācību ekskursijas, sociālo prasmju pilnveidošana un citas aktivitātes. Šādas atbalsta sistēmas ieviešana, pamatojoties uz pasaulē atzītiem zinātniskiem pētījumiem un esošajām iestrādēm, būtiski uzlabo bērnu un jauniešu garīgo un fizisko veselību, līdz ar to arī dzīves kvalitāti."

■ ISUMĀ

Tuvojas Valodu diena

Eiropas Valodu dienā 23. septembrī pulksten 13 ikviens var apmeklēt valodu darbnīcas ES mājā. To laikā varēs gūt priekšstatu par astoņām valodām, dzirdot katras valodas skanējumu. Inga Kalniņa iepazīstinās ar itāliešu valodu, izglītojos par dažādajiem pastas/makaronu nosaukumiem, būs arī vizuālais materiāls. Savukārt Edmunds Āķītis islandiešu valodas darbnīcā aicinās noskaidrot, kāpēc Islande pievelk vai atgrūž. Angļu valodas darbnīcā varēs uzzināt visu par 2012. gada olimpiskajām spēlēm Londonā. Francijas institūts piedāvās franču valodas darbnīcu. Latviešu valodas darbnīcā būs iespēja atklāt maz zināmo par latviešu valodu un iespēlēt viktorīnu par valodu un kultūrvēsturi. Spāņu kultūras centrs palīdzēs uzzināt, kā sveicinās īsti spāņi, cikos viņi vēl saka "Labdien!" un cikos – jau "Labvakar!". Grieķu valodas darbnīcā varēs noskaidrot, kādus grieķu vārdus lietojam latviešu valodā, uzzināsiet, kā pareizi gatavot grieķu salātus, un varēsiet ieklausīties arī grieķu mūzikā.

Sākas Eiropas Mobilitātes nedēļa

Līdz pat nākamās nedēļas beigām visā Eiropas Savienībā jau desmito reizi simtiem pilsētu un pašvaldību piedalīsies Eiropas Mobilitātes nedēļā. Šā gada nedēļas temats "Alternatīvā mobilitāte" vērsts uz vidi mazāk piesārņojošu pārvietošanās līdzekļu izmantošanu, aicinot iedzīvotājus aktīvāk lietot pārvietošanās līdzekļus, kas satur mazāk ogļskābās gāzes: iešanu kājām, ritenbraukšanu vai sabiedrisko transportu. Kopš 2002. gada, kad Mobilitātes nedēļā notika pirmoreiz, tās dalībnieku skaits nemitīgi pieaug.

■ ES MĀJĀ

ES Māja, Aspazijas bulvāris 28, Rīga

Patērētāju tiesības medikamentu iegādē

Ikviens interesents 20. septembrī no pulksten 10.30 līdz 15 aicināts apmeklēt pasākumu ES mājas Konferenču zālē (2. stāvs), kurā būs iespēja uzzināt visu, kas cilvēkus varētu interesēt saistībā ar viņu tiesībām, iegriežoties aptiekās. Pasākumu organizē Latvijas Patērētāju interešu aizstāvības asociācija

Ar inovācijām visbēdīgāk Latvijā

INA STRAZDIŅA

BRISELĒ,
SPECIĀLI "LATVIJAS AVĪZEI"

Grupas "Technopolis" vadītājs Briselē **Alastars Rīds** (attēlā) jau daudzus gadus velta pētījumiem par situāciju inovāciju jomā Baltijas jūras reģionā un to, kā iedzīvojas un augļus nes Eiropas Savienības struktūrfondu nauda. Nākamnedēļ, 21. septembrī, viņš ieradīsies Latvijā, lai piedalītos konferencē "Eiropas Savienības stratēģija Baltijas jūras reģionam – impulss inovatīvai uzņēmējdarbībai". Vērtējot Latvijas devumu inovāciju jomā salīdzinājumā ar citām Baltijas jūras reģiona valstīm A. Rīds atzinis, ka mēs patlaban esam vissliktākajā situācijā un Latvijai būs pamatīgi jāsaņem, lai sasniegtu citu Baltijas jūras valstu līmeni.

Sīvā konkurence tirgū

"Būšu kritisks, bet godīgs, un atzišu, ka Igaunija no visām trim Baltijas valstīm inovāciju ziņā visvairāk līdzinās ziemeļvalstīm. Lietuva ir aktīva, lai gan ne vienmēr labi organizēta, taču tai ir stratēģijas un plāni, kamēr Latvijai klājas visgrūtāk. Protams, tagad jūsu valstij ir smagi laiki, fi-

nanšu un ekonomiskā krīze, taču arī pirms tam Latvija no inovāciju un zinātnes attīstības politikas viedokļa bija palikusi pārējām valstīm iepakaļus," secina A. Rīds.

Igaunijas panākumus viņš skaidro ar to, ka mūsu kaimiņi vairāk ieklausījušies ārvalstu padomā, kamēr Latvija savu ceļu mēģinājusi iet pati, un tagad pēdējos gados tās atšķirība no citām Baltijas jūras valstīm nevis samazinās, bet palielinās. A. Rīds uzskata, ka līdz ar iestāšanos Eiropas Savienībā Latvija investīcijas lielākoties ieguldījusi ātras izaugsmes nolūkiem, nedomājot, piemēram, par zinātnes infra-

struktūru vai citām jomām, kas nenes tūlītēju peļņu, bet ļautu valstij attīstīties pakāpeniski un ar skatu nākotnē. "Tagad ir ļoti grūti izglītēt un noturēt valsti inženierus un zinātniekus, jo nav nepieciešamās infrastruktūras, turklāt jūs izjūtat starptautiskās vides konkurenci. Piemēram, ja vēlēties fokusēties uz materiālu tehnoloģijām, tad ātri vien atskārtīsiet, ka ir vēl vismaz 40 reģioni Eiropā, kur investoriem ir daudz interesantāk, jo tur ir spēcīgāki speciālisti un attīstītāka materiālā bāze."

Veidot spēcīgus centrus

A. Rīds aizstāv ideju, ka nepietiks vien ar to, ka Latvijā sacels jaunas laboratorijas un pētniecību centrus un zinātniekiem piešķirs vairāk naudas, turklāt katrai nozarei pa druskai, viņaprāt, Latvijai pašos pamatos būtu jāmaina stratēģija un domāšana inovāciju jomā, gan institūcijas, gan mācībaspēkus un zinātnes darba veicējus apvienojot divos vai trijos pamatīgos centros, kuri varētu konkurēt Eiropas līmenī. "Dodot mazliet naudas vienam un mazliet otram, neko sasniegt nebūs iespējams. No otras puses, ir pamatīgi jāiegulda arī cilvēkos,

viņu izglītībā. Cilvēku potenciāls ir visu mazo valstu problēma. Būdam skots no no mazas valsts, es ļoti labi zinu un saprotu šo situāciju. Latvijai traucē arī demogrāfiskā situācija, un, laikā, kad nav spožākā finanšu situācija, cilvēki, protams, izvēlas fizikas zinātņu vietā studēt jomas, kurās var vieglāk nopelnīt. Latvijā šobrīd ir tik daudz dažādu negatīvu parametru, ka zinātnes politikas veidotājiem patiesi būtu grūti saprast, no kura gala tam visam ķerties klāt, lai Latvija varētu iekļauties ES kopējos mērķos līdz 2020. gadam, inovācijām un zinātnei paredzot 3% no IKP. Tieši tādēļ ir ļoti svarīgi, ka tiek izstrādāta prātīga, saprātīga un gudra zinātnes un inovāciju politika." A. Rīds aicina arī palūkoties tālāk un šādu politiku izstrādāt visā Baltijas reģionā, lai veicinātu sadarbību starp valstīm, nevis izlietotu līdzekļus daudz mazu centru veidošanai, bet palūkoties, vai visa nepieciešamā infrastruktūra nav jau tepat kaimiņos, Lietuvā vai Somijā, un tādējādi, apgūstot Eiropas Savienības struktūrfondus, varētu radīt interesantas inovācijas daudz īsākā laikā un daudz efektīvāk par labu visam reģionam kopumā.

Iestājoties Eiropas Savienībā, Latvija investīcijas lielākoties ieguldījusi ātras izaugsmes nolūkiem, nedomājot, piemēram, par zinātnes infrastruktūru vai citām jomām.

Piesaka karu nodokļu nemaksātājiem

IVETA KORŅEJEVA,

"LA" KORESPONDENTE ROMĀ

Parādu krīzes mākta Itālija attāpusies, ka tai piemīt nodokļu nemaksāšanas rekords Eiropā – pērn nodokļu maksātāji nav deklarējuši ienākumus vismaz 50 miljardu eiro kopsummā. Tāpēc parādu samazināšanas plānā par vienu no valsts kases papildināšanas metodēm izvirzīta nenomaksāto nodokļu atgūšana. Lai gan Eiropas Savienība kritizējusi Itālijas pārmērīgo paļaušanos uz savu spēju šādā ceļā iegūt miljardus, Itālijas ekonomikas ministrs Džulio Tremonti ir pārliecināts, ka plānu izdosies izpildīt un pat pārsniegt.

Nemaksā nemaz vai daļēji

Līdz šim Itālijā nav pievērsta pietiekama uzmanība ienākumu un nodokļu nomaksas kontrolei, tā vietā vai ik gadu budžeta ienākumu palielināšanai izsludināta kāda "sanatorija" – iespēja uzņēmumiem un privātpersonām izvilkot gaismā savus nelegālos ienākumus bez kādām sankcijām, tikai par nelielu papildu samaksu. Turklāt nodokļu slogs Itālijā ir lielāks par Eiropas vidējo un pasaules ekonomiskās krīzes situācijā nav trūcis mazo uzņēmumu, kas nodokļus nemaksāšanā ir saskatījuši savu vienīgo iespēju izdzīvot.

Pēc Itālijas finanšu policijas aplēsēm, vidēji katrs Itālijas iedzīvotājs pērn ir noslēpis valstij 13,5% no saviem ienākumiem jeb 2093 eiro. Par vislielākajiem nodokļu

AFP/LETA FOTO

Itālijas valdības pieņemto taupības plānu, kas paredz ievērojami samazināt budžeta tēriņus, itāļi šonedēļ sagaidīja ar plašām protesta akcijām.

namaksātājiem Itālijā tiek uzskatīti pašnodarbinātie un uzņēmēji, kuri deklarē par 56% mazākus ienākumus, nekā ir patiesībā. Bieži grēko arī cilvēki, kas izirē savus nekustamos īpašumus, jo no īres ienākumiem 83% paliek nedeklarēti.

No pērn nedeklarētajiem 50 miljardiem eiro 20 miljardus ir nopelnījuši uzņēmumi un privātpersonas, kas vispār nekad nav iesniegušas ienākumu deklarāciju. Apmē-

ram 37% nodarbināto Itālijā strādā bez darba līguma un nemaksājot nodokļus. "Melnais darbs" visvairāk izplatīts lauksaimniecībā un rūpniecības uzņēmumos.

Vēl 10,5 miljardi valstij tiek noslēpti ar starptautisku finanšu operāciju palīdzību – deklarējot viltus rezidenci ārvalstīs, izmantojot ofšora uzņēmumus vai nedeklarējot ārvalstīs uzkrāto kapitālu. Lielākā daļa no itāliešu kapitāliem tiek slēpta Luk-

semburgā un Šveicē, kā arī Lielbritānijā un Panamā.

Liks aiz restēm

Valsts cer, ka nodokļu nemaksātājus palīdzēs atrast pašvaldības, kurām novirzīs pusi no papildus iekasētajiem līdzekļiem. Pašvaldības drīkstēs publicēt internetā savu iedzīvotāju ienākumu deklarācijas, bet nemaksātājus meklēs, pārbaudot dažādu luksusa preču un pakalpojumu pircējus. Pārbaudīts

arī ģimenes, kas atļaujas ceļojumus un dārgas mašīnas, ir estētikas centru pastāvīgie klienti vai sūta bērnus privātskolā. Šis izmaksas tiks salīdzinātas ar ģimenes deklarētajiem ienākumiem un nelielu deklarēto ienākumu gadījumā tiks veiktas papildu pārbaudes. Finanšu policijai būs iespēja pārbaudīt nodokļu maksātāju banku kontus.

Jaunās normas paredz, ka liela mēroga nodokļu ne-

maksātājiem (virs trīs miljoniem eiro) turpmāk draudēs cietumsods, turklāt noilgums šim noziegumam ir atcelts. Par krāpšanos, apzināti sastādot nepatiesu nodokļu deklarāciju, paredzēts naudassods 30 000 eiro apmērā. Itālijas uzņēmēju asociācijas gan asi kritizē šīs metodes, uzskatot, ka valstij vajadzētu ieinteresēt iedzīvotājus maksāt nodokļus un lietot sadarbības politiku, nevis biedēt ar cietumu un naudassodiem.

Eiropa noraugās ar šaubām

Lai gan ES kopumā atzinīgi novērtējusi Itālijas centienus samazināt valsts parādu, kā arī piekritusi nepieciešamībai vajāt nodokļu nemaksātājus, ekonomikas lietu komisārs Olli Rēns pauž bažas, vai Itālijai izdosies šādi iekasēt plānotās summas. Savas šaubas komisārs pamatoja ar faktu, ka citu ES dalībvalstu pieredze rāda – nodokļu atgūšanas apjoms parasti ir ļoti grūti plānojams un paredzams.

Uz šiem iebildumiem Itālijas ekonomikas ministrs Džulio Tremonti atbildēja ar pārliecību, ka valstij izdosies šādā ceļā iekasēt paredzētos 700 miljonus eiro 2012. gadā un 1,6 miljardus eiro – 2013. gadā. Tremonti uzsvēra, ka to nodrošinās gan milzīgie nenomaksāto nodokļu apmēri, gan paredzētā daudz stingrāka kontrole. Jau beidzamajos trīs gados, kad Itālijā sākusi pievērst lielāku uzmanību nodokļu nemaksāšanas fenomenam, valstij ir izdevies atgūt ap 25 miljardiem eiro, atzīmēja Tremonti.